

UTÖKNING AV KULTURRESERVATET KOMMINISTER- BOSTÄLLET RÅSHULT I ÄLMHULTS KOMMUN

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 9 § miljöbalken (1998:808) att kulturreseptatet Komministerbostället Råshult ska utökas med fastigheten Råshult 1:49 och Råshult 1:47 samt vissa markområden som ingår i fastigheterna Råshult 1:5 och Råshult 1:16. Gränsen för kulturreseptatet ska vara den gräns som anges i bifogad karta (bilaga 1).

För den utökade delen ska beslutet den 2002-12-16 med diarienummer 231-5016-02 om kulturreseptatets bildning, gälla med syfte och C-föreskrifter, samt i detta beslut fastställda A- och B-föreskrifter enligt 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Föreskrifter för det befintliga kulturreseptatet ändras inte genom utökningen.

Länsstyrelsen upphäver beslutet om ny reviderad skötselplan för kulturreseptatet Komministerbostället Råshult med diarienummer 435-7413-09 (bilaga 3) och fastställer istället bifogad reviderad skötselplan (bilaga 2) för hela reseptatets långsiktiga vård. Planen utgör också bevarandeplan för Natura 2000-området Linnés Råshult (SE0320157). Förvaltare av kulturreseptatet ska vara Länsstyrelsen i Kronobergs län.

SKÄLEN FÖR BESLUTET

Skälen för beslutet är områdets prioriterade bevarandevärden samt friluftsliv. De prioriterade bevarandevärdena i utökningen är de kulturhistoriska spår som finns och som kan levandegöra markanvändningen och jordbrukets utveckling i Råshults by kring tiden för Carl von Linnés levnad. Det är strukturerna av åkerparceller, åkerhak och rösen och hur dessa strukturer är rumsligt fördelade i landskapet. Det är biologiskt kulturarv i form av hamlade träd, hävdgynnad flora och ängssvampar samt naturvärden knutna till dessa. Förutom naturvärden som hör till den hävdade marken finns också höga naturvärden knutna till de rikligt förekommande ädellövträden.

Komministerbostället Råshult är ett av Sveriges bästa exempel på hur ett tidigt 1700-tals landskap såg ut och brukades. Genom utökningen omfattar nu kulturreseptatet en större del av den inägomark som då brukades. Det ger en helhetsbild av hur markerna var organiserade och ger en bättre förståelse för hur byn brukades.

Utökningen bidrar till en bättre helhet av Råshults odlingslandskap och som är mer intressant vid bildandet av ett världsarv inom UNESCO (Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur).

Bevarandevärdena hotas av skogsbruk som inte tar hänsyn till områdets värden, exploatering eller upphörd hävd och igenväxning av de öppna markerna. Åtgärder för att vårda gamla hamlade träd och delvis igenväxta åkrar, ängs- och betesmarker behöver genomföras samtidigt som värden knutna till ädellövträd som var vanliga under Linnés tid men idag endast förekommer sparsamt behöver skyddas. Genom att området skyddas som kulturreseptat säkerställs att lämpliga skötselåtgärder genomförs för att framhäva och gynna bevarandevärdena.

BESLUT

Datum
2019-12-04Ärendenummer
435-2218-2019
435-6075-2017*FÖRESKRIFTER FÖR UTÖKNINGSDELEN AV RESERVATET*

Följande nedanstående A- och B-föreskrifter ska gälla för det utökade området av reservatet, se karta i bilaga 1. C-föreskrifter är samma som i beslut den 2002-12-16 när kulturresevatet bildades, se bilaga 3. *Kursiverad* text visar skillnaden mot beslut 2002-12-16 om reservatets bildning.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning *är det förbjudet att:*

1. framdra ny luft- eller markledning,
2. uppföra mast eller liknande anläggning,
3. bedriva täkt, gräva, schakta, borra, utfylla, övertäcka, spränga, dika, dämna eller utföra liknande handling.
4. uppföra ny byggnad eller riva byggnad,
5. utföra tillbyggnad eller yttre förändring,
6. anlägga ny väg eller parkeringsplats,
7. plöja eller utföra annan mekanisk markbearbetning på annat än åkermark, i kålgården, i fruktträdgården eller i områden avsedda för rabatter i enlighet med gällande skötselplaner,
8. använda bekämpningsmedel, gödsel, kalk eller kemiska preparat med undantag för att stallgödsel och kalk får tillföras på områden som nämns under 7 och att kalkning får ske i Birsjön,
9. bedriva skogsbruk annat än i enlighet med gällande skötselplan och gällande åtgärdsplan,
10. anordna upplag annat än tillfälligt på plats som anvisats av förvaltaren i samband med områdets skötsel.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktats tåla att följande anordningar iordningställs och åtgärder vidtas:

1. utmärkning av *reservatsgräns* och information om reservatet,
2. att skötsel *utförs som behövs för att bevara och utveckla natur- och kulturvärdena.*
 - *Åkerbruk, betesdrift samt slätter om inte markägaren själv utför detta, eller anlitar annan brukare*
 - *naturvårdsåververkningar, röjningar av och hamling av träd*
 - *bränning på gräsmark*
 - *stängsel; även med elstängsel mot vildsvin*
 - *bekämpning av invasiva, främmande eller expansiva arter*
3. iordningställande av anordningar för allmänheten såsom färister och stängselgenomgångar för att möjliggöra allmänhetens tillträde i form av t.ex. vandringsleder.
4. *åtgärder för vetenskaplig undersökning med tillstånd från Länsstyrelsen*

Information och förtydligande till föreskrifterna A och B

Länsstyrelsen ansvarar för att skötselåtgärder enligt ovan, B föreskrifterna, och som specificeras i fastställd skötselplan utförs.

BESLUTDatum
2019-12-04Ärendenummer
435-2218-2019
435-6075-2017

Markägaren kan dock i samråd med Länsstyrelsen utföra skötselåtgärder enligt skötselplan och särskild anvisning. Avverkning och körning i dessa marker kräver särskild hänsyn för att inte förstöra de höga kultur- och naturvärdena. Om markägaren utför åtgärderna sker det med ansvar för sådan hänsyn och på dennes egen bekostnad. Virket som avverkas tillfaller markägaren. I det fall Länsstyrelsen ansvarar för avverkning, tillfaller virkesintäkterna markägaren efter avräkning för avverkningskostnader.

Om markägaren själv inte har möjlighet att utföra åtgärder kopplat till områdets hävd är det Länsstyrelsen som ansvarar för att åtgärderna enligt skötselplan utförs. Länsstyrelsen tar i sådana fall över ansvaret tidigast året efter att markägaren har gett besked om att brukare saknas.

Med Länsstyrelsens tillstånd enligt föreskriften B 4 ovan avses inte en dispensprövning utan endast att Länsstyrelsen i skriftlig form kan ge sitt tillstånd till en åtgärd efter att denna beskrivits på lämpligt sätt.

Föreskrifterna hindrar inte

- förvaltaren att utföra de åtgärder som framgår av ovan angivna B-föreskrifter, som behövs för reservatets vård och skötsel eller utföra uppföljning av bevarandestatus.
- personal inom polisen, sjukvården eller räddningstjänsten att använda motordrivet fordon, motordriven farkost och hund samt vid behov vidta andra åtgärder inom sitt yrkesutövande. Anmälan ska om möjligt göras till Länsstyrelsen i förväg, annars snarast efter genomförandet.
- akuta reparationsåtgärder på ledning. Träd som fallit i ledningsgata eller grova grenar som kapas får flyttas men ska lämnas inom kulturreseptatet. Samråd med Länsstyrelsen kan ske efter att arbetet inletts, dock senast inom en arbetsdag.
- normalt underhåll av väg, järnväg, ledning, ledningsgata eller servitut som finns inom reservatet. Med normalt underhåll avses sådana åtgärder som syftar till att upprätthålla anläggningarna i dagens utformning, utbredning och funktion.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET**ÄRENDETS BEREDNING**

Kulturreseptatet komministerbostället Råshult bildades 2002-12-16. Ett storskaligt restaureringsarbete inleddes för att återskapa det äldre kulturlandskap som förknippas med Carl von Linnés 1700-talslandskap, både vad gäller de rumsliga strukturerna i markerna och de biologiska värdena. Skötselplanen reviderades 2012, dnr 435-7413-09.

En utökning av kulturreseptatet har diskuterats kontinuerligt sedan Stiftelsen för Linnés Råshult köpt en angränsande fastighet och framför allt då en ny fastighet 2015 kom ut till försäljning i byn som Älmhults kommun köpte. Länsstyrelsen tog då beslutet 2016 att göra en utredning om det finns kultur- och naturvärden samt värdefulla strukturer och kulturhistoriska spår på angränsande fastigheter som ligger i inägomarken vid laga skifte och som kan motivera en utökning av kulturreseptatet. Utredningen visade att det finns både värdefulla kultur- och naturvärden och strukturer som kan hänföras till Linnés 1700-talslandskap och som tydliggör den rumsliga landskapsbilden. Ett förslag till avgränsning av en utökning togs fram och Länsstyrelsen fattade beslut om att gå vidare

BESLUT

Datum
2019-12-04Ärendenummer
435-2218-2019
435-6075-2017

med ett förslag till utökning av kulturreseptat. Även en inventering av skyddsvärda träd som genomfördes 2017 visar på höga naturvärden i området.

Sedan projektet startade 2016 har flera samråds- och informationsmöten hållits med Stiftelsen för Linnés Råshult, Älmhults kommun, arrendatorerna och med angränsande markägare. Synpunkter har inhämtats och en dialog om avgränsning för utökningen samt om kultur- och naturvärdena har förts på mötena. Dialog har regelbundet förts med Riksantikvarieämbetet. Samråd har också skett med Skogsstyrelsen.

Länsstyrelsen har sedan den senaste revideringen av skötselplanen 2012 utfört två utredningar för att främja kulturreseptatets utveckling, dels en utredning med kartering av övervuxna torvtäcker/torvmarker (diarienummer 435-3188-2014) dels en utredning om skötselråd för ek (diarienummer 435-317-2014). Båda utredningarna har beaktats i den reviderade skötselplanen. Beslutet med föreskrifter från 2002 gäller fortfarande, men för den tillkommande utökningen har nya A-föreskrifter och nya B-föreskrifter tagits fram.

Förslaget till beslut och skötselplan skickades på remiss 2019-06-24 till sakägare som förelades att komma in med eventuella synpunkter senast 2019-09-20.

Myndigheter, ideella föreningar m.fl. har samtidigt lämnats tillfälle att yttra sig över förslaget.

Två markägare har efter remissutskicket valt att avstå från att ingå i reservatet.

SYNPUNKTER PÅ FÖRSLAGET TILL BESLUT

Nedan följer en sammanställning av inkomna yttranden. Överlag delar markägarna och remissinstanserna bedömningen att det aktuella området har stora kulturvärden och att dessa bör bevaras. Yttranden från arrendatorerna Lena och Michaël Michaëlsson och Riksantikvarieämbetet finns återgivna i sin helhet i bilaga 6.

Stiftelsen Linnés Råshult har framfört att föreskrifterna 3-5 utgör hinder för skötsel av byggnader som i remissversionen befann sig inom utkningsdelen av reservatet. De ifrågasätter anläggandet av ett biparadis för vildbin på parkeringsplatsen med hänvisningen att det redan finns en stor population av olika sorters vildbin i kulturreseptatets ägor. Stiftelsen framhåller en idé om att skapa en ny parkeringsplats längst ner på åkern mot Getaryggsvägen på fastigheten Råshult 1:47. I yttrandet har stiftelsen även meddelat att de motsätter sig det ekonomiska och tillsynspliktiga ansvar som en anläggning av en bad- och grillplats inom reservatet medför.

Älmhults kommun har framfört att det antingen bör skrivas in ett generellt undantag för föreskrifterna som berör att framdrä ny luft- eller markledning, gräv- och schaktarbeten, rivning av byggnad eller utförande av tillbyggnad eller att ett tomtområde med husbyggnad och ladugård undantas från reservatet. Älmhults kommun har även påpekat att Länsstyrelsens önskan om att det ska användas ljust grus på Getaryggsvägen kan innebära en kostnadsökning för väghållaren som det är rimligt att väghållaren får ersättning för. Älmhults kommun ställer sig även bakom yttrandet från stiftelsen Linnés Råshult.

Lena och Michaël Michaëlsson har inte framfört några synpunkter mot förslaget till att utöka reservatet men har lämnat förslag på ändringar i beslut och reviderad skötselplan.

BESLUT

Datum
2019-12-04Ärendenummer
435-2218-2019
435-6075-2017

De önskar ett klaggörande angående vad som menas med främmande och invasiva arter. Sedan framhåller de att de inte tycker att bad- och grillplats ska anläggas i reservatet. Lena och Michaël understryker också vikten av att den centrala kullen bör skötas aktivt då den brukades hårt under Carl von Linnés tid. De vill även att den ska kunna användas i pedagogiskt syfte. Vidare tycker de att entrén ska göras enhetlig och trevlig. Lena och Michaël ifrågasätter lämpligheten av veteranisering som skötselmetod inom kulturresevatet.

Hembygdssöreningen Linné har i sitt yttrande framfört att de ställer sig positiva till utökningen av kulturresevatet och påpekar att skötselplanen kan vara ännu mer aktiv. Föreningen har tidigare verkat för att området ska skötas mer aktivt och de tycker att kulturmiljövärden ska främjas framför naturvärden om konflikter uppstår. Föreningen har tackat nej till att låta sin fastighet ingå i reservatet.

Länsstyrelsen i Uppsala län bedömer att utvidgningen är positiv ur kulturmiljösynpunkt och att förslaget är kompatibelt med pågående världsarvsnomihering.

Skogsstyrelsen har inget att erinra mot utökningen av kulturresevatet. Komministerbostället Råshult utan ser positivt på att därigenom befintliga kulturhistoriska spår och det biologiska kulturarvet i form av hamlade träd, hävdgynnad flora och ängssvampar samt naturvärden knutna till dessa samt de höga naturvärdena knutna till ädellövträden bevaras och skyddas långsiktigt och i enlighet med framtägen skötselplan.

Trafikverket Region syd har inte framfört några synpunkter mot förslaget till beslut men påpekar att Länsstyrelsen ska ta i beaktande att hänsyn ska tas till gällande servitut och skötselbehov i Trafikverkets anläggning.

E. ON Energidistribution AB har inget att erinra mot förslaget men yrkar att föreskrifterna under A och C inte utgör hinder för drift, underhåll och ombyggnad av vid tiden för detta beslut befintliga kablar.

Riksantikvarieämbetet tillstyrker förslaget i allt väsentligt och delar uppfattningen att utökningen av arealen innebär en förbättring då mer av Råshults bys historiska centrala marker kommer att ingå i kulturresevatet. Riksantikvarieämbetet har lämnat flera synpunkter på både beslut och skötselplan. De framför att mål och skötselätgärder är otydliga för några skötselområden. De anmärker också att Länsstyrelsen inte har redogjort för hur hanteringen av fossil åkermark vid återupptag av brukande av åker kommer att ske.

LÄNSSTYRELSENS BEMÖTANDE AV INKOMNA SYNPUNKTER

Utifrån de synpunkter som framförts på beslut och skötselplan har ändringar och tillägg gjorts, i den mån de bedömts vara praktiskt genomförbara, rimliga i proportion till kostnaderna och förenliga med resevatets syfte.

Flera synpunkter berör specifika delar i den reviderade skötselplanen som är direkt hämtade från den tidigare skötselplanen som beslutades 2012. Länsstyrelsen har valt att inte göra någon större omarbetning av dem men har i möjligaste mån tagit hänsyn till inkomna synpunkter och förslag.

Länsstyrelsen har sedan remissversionen uteslutit ett tomtområde runt bostadshus och ladugård på Råshult 1:49 från resevatet.

BESLUT

Datum
2019-12-04Ärendenummer
435-2218-2019
435-6075-2017

Synpunkter angående möjligheter att underhålla väg, järnväg, ledning, ledningsgata eller servitut samt i framtiden eventuellt byta ut ledningar har beaktats. Drift och underhåll får ske i fortsättningen i den mån som det tidigare har skett. Samråd ska ske med Länsstyrelsen för att på bästa sätt ta hänsyn till kulturmiljön samt växt- och djurliv.

Länsstyrelsen uppmanades förtydliga vad som avses med invasiva och främmande arter i kulturreseptatet. Till främmande arter räknas en art, underart eller lägre taxonomisk enhet som introducerats utanför sin historiska eller nutida naturliga utbredning. Begreppet omfattar arter som med människans hjälp passerar spridningsbarriärer och därmed lyckas sprida sig utanför sitt naturliga utbredningsområde. En invasiv främmande art är en främmande art vars introduktion och/eller spridning hotar biologisk mångfald, orsakar socioekonomiska skador eller skador på människors och djurs hälsa. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten arbetar med att ta fram en svensk förteckning över invasiva främmande arter som utgör särskilt stor risk för biologisk mångfald i Sverige. ArtDatabanken har även ett uppdrag av Naturvårdsverket att ta fram en riskklassificerad nationell lista över främmande arter. Aktivt införda främmande arter vars förekomst är begränsad till den yta där de odlas eller hålls har endast bedömts i de fall de etablerat bestånd utanför produktionsytorna.

Länsstyrelsen har tagit hänsyn till synpunkten som inkommit angående möjligheten att anlägga en badplats inom reseptatet och strukit texten ur skötselplanen.

Synpunkter angående att anlägga en ny parkering har beaktats. Länsstyrelsen bedömer att det är rimligare att rusta upp de redan befintliga parkeringarna och understryker vikten av att värna de åker och gräsmarksarealer som finns kvar i Råshult.

Länsstyrelsen anser att anläggandet av ett biparadis vid parkeringen är en möjlighet som stärker befintliga populationer av vildbin.

Länsstyrelsen anser inte veteranisering strider mot målbilder eller skötselmål för kulturreseptatet. Veteranisering används för att skapa karaktärer som finns hos gamla träd. Dessa karaktärer möjliggör livsmiljöer för mängder av organismer som var betydligt allmännare under 1700-talet men som idag är hotade. Veteraniseringen som skötselmetod behövs för att kunna bevara det biologiska kulturarvet knutna till träd och kan på ett pedagogiskt sätt precis som hamling visa på hur de landskapliga strukturerna med träd och dess karaktärer såg ut under Linnés tid.

Både sakägare och remissinstanser har framfört att ambitionen med skötseln i utökningsdelen bör motsvara ambitionen med skötseln i det ursprungliga reseptatet. Länsstyrelsen delar denna uppfattning och hänvisar till det ställningstagande som gjordes redan vid bildandet av reseptatet att det inte är motiverat att strikt restaurera och återuppta skötsel som den var vid Linnés uppväxt eller vid tiden för laga skifte i hela reseptatet. Syftet i det område som skyddas nu är att med både traditionella och innovativa nya metoder bevara och återskapa de rumsliga strukturerna som fanns under Carl von Linnés tid. Spår av den historiska markanvändningen, t.ex. lämningarna efter medeltida fornåkrarna ska lyftas fram i den mån det är lämpligt. Detta samtidigt som även naturvärden bevaras.

I skötselplanen framgår att åtgärder inom flera skötselområden har alternativa metoder för att uppnå samma skötselmål. På så sätt kan hänsyn tas till konsekvenser på grund av ett förändrat klimat som till exempel längre växtsäsong, översvämningar och torka.

Länsstyrelsen kommer att utreda hanteringen av fossil åkermark innan nya återupptag av brukande av åker blir aktuellt inom dessa områden.

Länsstyrelsen ser gärna att kulturreseptatet Råshult nyttjas i ett pedagogiskt syfte av t ex skolor.

BESLUTDatum
2019-12-04Ärendenummer
435-2218-2019
435-6075-2017**LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING**

I och med att detta beslut träder i kraft förstärks möjligheterna att bevara områdets unika kulturarv. Vidare är området av betydelse för det större landskapets ekologiska processer då det är ett kärnområde med hög biologisk mångfald. Utökningen innebär ett ökat skydd för historiska kulturlämningar och fornlämningar samt möjlighet till skötsel av det utökade området för att gynna det biologiska kulturarvet och andra kulturlämningar.

Genom att skydda det aktuella området som kulturresevat med mycket höga kultur-, natur- och friluftslivsvärden, bidrar detta till en värdefull förstärkning av det befintliga kulturresevatet. Tillsammans med det angränsande naturresevatet Stenbrohult bildas ett stort sammanhängande skyddat område som också kan bidra till en bibehållen och förhoppningsvis höjd artrikedom i de båda resevaten.

Naturbetesmarkerna och skogen i utökningen hyser både kultur- och naturvärden såväl som biologiskt kulturarv, och värdena kommer på sikt att öka genom bland annat anpassad skötsel.

Det är viktigt att skötseln av Råshult utförs på ett sätt som tar tillvara helheten i kulturmiljön och som svarar mot syftet för kulturresevatet. Enligt Länsstyrelsen finns ett stort allmänt intresse av att bevara och förstärka bevarandevärdena. Utökningen binder samman odlingslandskapet i hela Råshult till en helhet som bidrar till förbättrade förutsättningar för fortlevnad och spridning av det biologiska kulturarvet. Genom att igenvuxna marker restaureras till betesmark, kommer både kultur- och naturvärden att gynnas. Strukturen i marken framhävs tydligare och de kulturhistoriska spåren synliggörs även om den forna markanvändningen inte praktiseras. Exempelvis så kan åkerparcellerna användas till betesmark och/eller stigar där allmänheten får möjlighet att se strukturen av det gamla landskapet. Skötseln kan här bedrivas mer extensivt än för det befintliga kulturresevatet. Med de kulturhistoriska värdena i utökningen skapas en bättre helhet över 1700-talets Råshult. De värdefulla kultur- och naturmiljöerna kan tillgängliggöras för allmänheten och bidra till fördjupade kunskaper om Linnés landskap och om jordbrukslandskapets utveckling. Utökningen bidrar också till ett bredare utbud för friluftslivet.

Råshult-Stenbrohult utgör ett riksintresse för kulturmiljövärden (G 5) enligt Riksantikvarieämbetets beslut 1996-08-27 och för naturvärden (Möckelnområdet NR007011, enligt Naturvårdsverkets beslut 2000-02-07. Möckelnområdet är även av riksintresse för friluftslivet (FG2) enligt Naturvårdsverkets beslut 2017-01-19. Områden av riksintresse för natur- och kulturmiljövård eller friluftsliv ska enligt hushållningsbestämmelserna i 3 kap 6 § miljöbalken skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

Inom utökningsområdet finns två fornlämningar.

I länets naturvårdsprogram har Råshult erhållit klass 1 i en tregradig skala, där klass 1 är det högsta värdet.

I översiktsplanen för Älmhults kommun antagen 2016, är det aktuella området utpekade som ett område med särskild potential för turism (Linnés kulturbygd) som ska lyftas fram och utvecklas. Området är även utpekade som särskilt värdefullt naturområde (Möckelnområdet).

BESLUT

Datum
2019-12-04Ärendenummer
435-2218-2019
435-6075-2017

En nyckelbiotop finns registrerad i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Det är delar av den täta ädellövskogslund som sträcker sig över den nordöstra delen av kullen öster om parkeringen till Råshult.

Den hävdade marken har i stora delar av utökningen gott om biologiskt kulturarv i form av hamlade träd, hävdgynnade växter och ängssvampar samt inslag av därtill hörande vildbin och fjärilar. Många växter och djur som naturligt förekommer i det svenska odlingslandskapet är idag hotade. Många av dem är beroende av hävdade ängs- och betesmarker eller gamla, grova träd eller multnande ved, företeelser som är ovanliga idag inom jord- och skogsbruket. Utökningen hyser tillsammans med det befintliga reservatet en av länets och även en av Sveriges viktigaste vildbipopulationer med bland annat slåttersandbi (VU*), vädgökbi (VU*) och storfibblebi (NT*). I området finns 27 stycken arter som är upptagna på Artdatabankens listor över hotade arter. Att på vissa platser skydda historiska landskap med anpassad skötsel, förbättrar förutsättningarna för att hotade arter ska kunna finnas kvar och utveckla livskraftiga bestånd.

* Hotkategorier enligt 2015 års rödlista: VU=sårbar, NT=nära hotad.

De växter och insekter som finns i området är ett vetenskapligt och kulturellt arv av systematisk biologi. Linnés Råshult har tillsammans med 11 andra områden i åtta länder nominerats till ett världsarv inom UNESCO. Nomineringen avser ett vetenskapligt världsarv i systematisk biologi kallat "The Rise of Systematic Biology". Utökningen bidrar till en större helhet av Linnés landskap vid bildandet av ett världsarv.

Länsstyrelsens beslut om geografisk utökning av kulturreseptatet Komministerbostället Råshult bidrar till att miljökvalitetsmålen "Ett rikt odlingslandskap", "Levande skogar", "Ett rikt växt och djurliv", "Ingen övergödning", "Giftfri miljö" och ett "Grundvatten av god kvalitet" kan uppfyllas.

Vid bildandet av kulturreseptatet 2002 beslutades enbart om dispensabla A-föreskrifter, dvs sakägare som önskar utföra en viss åtgärd som är förbjuden kan ansöka om tillstånd hos Länsstyrelsen. Frågan om ersättning med anledning av föreskrifterna blir därför aktuell först om tillstånd vägras. Sedan bildandet 2002 har nya kunskaper tillkommit och utökningsdelen har både andra ägoförhållanden som andra bevarandevärden som tas hänsyn till. På grund av de höga bevarandevärdena bedömer Länsstyrelsen att ett ekonomiskt jord- eller skogsbruk inte kan bedrivas i utökningsdelen. A-föreskrifterna har med hänsyn till detta valts att vara indispensabla, dvs inträngsersättning utbetalas på grund av föreskrifterna. På den mark som ingår i det ursprungliga kulturreseptatet kommer pågående markanvändning att fortsätta. Föreskrifter för det befintliga kulturreseptatet ändras inte genom utökningen.

För såväl det befintliga kulturreseptatet som de tillkommande delarna, är hävden med slätter och betesdjur helt avgörande för att det biologiska kulturarvet ska bevaras och utvecklas. Utan ett beslut om utökning av kulturreseptatet riskerar höga kultur- och naturvärden gå förlorade genom avverkning eller igenväxning, ett långsiktigt skydd kan endast garanteras genom ett kulturreseptat. Förutsättningarna att bevara områdets biologiska kulturarv och livsmiljöer bedöms som goda om skötsel- och bevarandemålen uppfylls, i enlighet med fastställd skötselplan.

Förutom de långtgående inskränkningar ett reservats föreskrifter innebär för att förhindra exploatering av området så möjliggör skötselplanen för ett reservat även en aktiv skötsel för de kulturspår, naturtyper och arter som kräver detta.

BESLUT

Datum
2019-12-04Ärendenummer
435-2218-2019
435-6075-2017

Säkerställandet av kulturmiljön vid Komministerbostället Råshult sker lämpligast genom en utökning av kulturreseptatet. På så sätt skyddas helhetsmiljön med hjälp av föreskrifter och skötselplan.

Länsstyrelsen bedömer att området värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom fastställande av aktuella a-föreskrifter och b-föreskrifter för de tillkommande markområdena. Föreskrifterna är anpassade till kulturreseptatets syfte och bevarandevärden och är främst avsedda för att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25§ miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Reservatsbildningen är förenlig med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 och 4 kap. miljöbalken.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att den föreslagna ordningsföreskriften enligt 7 kap 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

BESLUT

Datum
2019-12-04Ärendenummer
435-2218-2019
435-6075-2017

UPPGIFTER OM KULTURRESERVATET EFTER UTÖKNINGEN

Namn: Komministerbostället Råshult
Län: Kronoberg
Kommun: Älmhult
Socken: Stenbrohults socken
Läge: Ca 1 km öster om Stenbrohults kyrka
Gränser: Enligt karta, bilaga 1
Areal: Totalt: 58,3 ha Land: 54,2 ha

Vatten: 4,1 ha

Fastigheter och
markägarkategori:

<i>Fastigheter</i>	<i>Markägarkategori</i>
Råshult 1:16	Stiftelsen Linnés Råshult
Råshult 1:47	Stiftelsen Linnés Råshult
Råshult 1:49	Älmhults kommun
Råshult 2:1	Stiftelsen Linnés Råshult
Råshult 1:5	Privat

Övriga sakägare: Enligt bilaga 4

Servitut/rättigheter **Officialservitut 0765-07/71.1 Röjningsrätt.** Trafikverket
Officialservitut 0765-99/7.1 Väg. Älmhult Djäknabygd 1:4
Avtalsservitut 0765IM-07/12448.1
0765IM-07/12450.1 Kraftledning. E.ON Elnät Sverige AB

Reservatsförvaltare: Länsstyrelsen i Kronobergs län
Fastighetsförvaltare: Stiftelsen Linnés Råshult
Naturgeografisk region: Sydöstra Smålands skog- och sjörika slättområden
Riksintressenummer: Kulturmiljö, G5
Naturvård, NR007011
Friluftsliv, FG2

Natura 2000,
områdesnamn och kod: Linnés Råshult, SE320157
areal: 41 ha
områdestyp: SCI (Sites of Community Importance, d.v.s. bevarandet av livsmiljöer för växter och djur)

BESLUT

Datum
2019-12-04Ärendenummer
435-2218-2019
435-6075-2017

BESKRIVNING AV DET UTVIDGADE OMRÅDET

Kulturarhistoriska och biologiska bevarandevärden samt markanvändning

Markområdena öster om Komministerbostället Råshult tillhörde Norregårdens gård och inägor vid tiden för laga skifte. Området ingick tidigare i Råshults bys åkergräde som även inkluderade ängar och beteshagar. Här har marken precis som delarna i reservatet varit med om en lång agrarhistoria. Delar av de gamla åkrarna och ängarna i området betas än idag medan andra delar har påverkats av en successiv igenväxning sedan slutet av 1800-talet.

Under tiden för laga skifte uppvisar kartan från 1841 över Råshults by att markerna fortfarande har ett omfattande ängs-, åker- och hagmarksbruk. Under 1800-talet dämades dock Såganässjön upp, vattenverksamheten omöjliggjorde troligtvis den fortsatta hävden i områdena närmast sjön. I den ekonomiska kartan från 1949 framgår att några av de mindre åkrarna har börjat att överges men att majoriteten av åkrarna vid tidpunkten fortfarande är i bruk. Flertalet av åkrarna har slagits ihop till större sammanhängande enheter. Landskapet omkring åkrarna är ljusöppet och har ett stort inslag av träd och buskar. Vid tiden fanns ännu fri sikt ända fram till Såganässjön, men en påbörjad beskogning kan här anas. I den ekonomiska kartan daterad 1982 har beskogningen med barrskog fullständigt ändrat det förut så öppna och lövrika odlingslandskapet kring Råshult till ett skogsbrukslandskap. Även de mest avlägsna ängs- och betesmarkerna på inägor som brukats under en lång period har också börjat beskogas. Såganässjön kan nu endast ses via siktgata från Råshult. Även åkerarealen har minskat avsevärt.

Trots jord- och skogsbruksrationaliseringen med beskogning och igenväxning som följd kan 1700-talslandskapet än idag utläsas utifrån lagaskifteskartan från 1841. Det finns flera kulturarhistoriska spår och lämningar inom utökningsområdet, tydligast är de åkerparceller som kan skönjas både i den öppna betade kullen i söder som i den trädklädda norra delen. Åkerparcellerna i norra delen är delvis äldre än laga skifte. Här förekommer också flertalet odlingsrösen från olika tidsperioder, vissa med anor från bronsåldern. Även nyare lämningar finns i området, bland annat murar som restes till följd av laga skiftet.

Kullen med ädellövskog i norra delen har påverkats starkt av igenväxning sedan 1950-talet. Större delen av området är skogsklätt med främst ädellövskog dominerad av ek med ett visst inslag av avenbok, hassel, asp och björk. Här finns skogliga naturvärden som är beroende av en fukthållande men relativt ljusöppen lundmiljö. Kanske avspeglar arterna de förekommande lundmiljöerna som fanns insprängda i ängarna i Råshult under tidigt 1700-tal. Exempel på arter här är storrams (S), lunglav (NT), lundvaxskivling (NT) och svavelticka (NT). Bland fåglar noterade kan exempelvis följande nämnas; stare (VU), gröngöling (NT) och större hackspett.

* Hotkategorier enligt 2015 års rödlista: VU=sårbar, NT=nära hotad. S=signalart.

Södra utökningsdelen utgörs mestadels av betesmark på före detta åker- och ängsmark med inslag av hamlade lindar. Hamling av träd har skett kontinuerligt i Råshult, idag finns ca 300 hamlade träd i reservatet, framförallt lind. I utökningen tillkommer ett flertal hamlade lindar samt rester från gamla hamlade lindar som idag istället är stora träd. I södra delen finns en fin ängs- och betesflora med bl.a. darrgräs, jungfrulin, ljus- och mörk solvända, åkervädd, svinrot, slättergubbe (VU), ängsbräsmå och lutvaxskivling (NT). Området har även en rik vildbi- och fjärilsförekomst, varav flertalet är rödlistade, däribland bredbrämad bastardsvärmare (NT), mindre bastardsvärmare (NT) och

BESLUT

Datum
2019-12-04Ärendenummer
435-2218-2019
435-6075-2017

ängsmetallvinge (NT). I omgivningen finns även violettekantad guldvinge (NT) och storfibblebi (NT) registrerade. Arterna i Råshult härrör från ängs- och betestraditionerna under Carl von Linnés tid. Arterna tillhör ett levande biologiskt kulturarv med stor biologisk mångfald som idag endast återfinns i gamla ogödslade och välhävdade naturbetesmarker samt slåttermarker.

KUNGÖRELSE

Länsstyrelsen kungör detta beslut i vår författningssamling. Vi för också in kungörelse om beslutet i ortstidning i enlighet med 27 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252). I detta fall för vi in kungörelsen i tidningen Smålänningen och Smålandsposten. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen är införd i tidningen. Beslutet i sin helhet finns tillgängligt på Länsstyrelsen, Kungsgatan 8, Växjö och på Länsstyrelsens hemsida, www.lansstyrelsen.se/kronoberg.

BESLUTANDE

Beslut i ärendet har fattats av vik. landshövding Kristina Zetterström. I handläggningen av ärendet, i vilket naturskyddshandläggare Marion Jannes varit föredragande har även vik. länsråd Stefan Carlsson, enhetschef Carin Lamme Lindh, samordnare Friluftsliv och Klimatanpassning Annika Bladh, länsantikvarie och funktionschef Heidi Vassi samt länsjurist Liisa Sund medverkat.

DU KAN ÖVERKLAGA BESLUTET

Se bilaga 8.

SÅ HÄR HANTERAR VI DINA PERSONUPPGIFTER

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

BILAGOR

1. Beslutskarta
2. Skötsel- och bevarandeplan
3. Beslut om bildandet av kulturreseptatet Komministerbostället Råshult den 16 december 2002, dnr 231-5016-02 samt fastställande av ny reviderad skötselplan till kulturreseptatet Komministerbostället Råshult den 16 februari 2012, dnr 435-7413-09
4. Sakägarförteckning och sändlista
5. Yttranden
6. Miljöbalkens regler om kulturreseptat
7. Överklagandehänvisning

